

A MAGYAR HONVÉDSÉG LAKOSSÁGI MEGÍTÉLÉSE A 2016-OS MIKROCENZUS ÉS MÁS REPREZENTATÍV ADATFELVÉTELEK TÜKRÉBEN

Bevezetés

A társadalomban minden tevékenység rendelkezik egyfajta presztízzsel, amellyel a közösség felruházza, így a katonai hivatás is. Jóllehet, a korábbi kutatások azt mutatták, hogy Magyarországon az önkéntes haderőre való áttérés jelentős társadalmi támogatottsággal bírt (TÁRKI 2003), mára már megfigyelhető az az általános tendencia, amely szerint folyamatosan csökken a fegyveres szervezetek és szakmák presztízse (Krizbai 2014). A társadalmi presztízsvésztés további csökkenésének és a honvédség erkölcsi amortizációjának megállítása a mindenkorai védelmi vezetés célkitűzésként jelenik meg a Magyar Honvédség stratégiai dokumentumaiban is.¹

A Magyar Honvédséggel kapcsolatos társadalmi vélekedések folyamatos mérése és kutatása fontos eleme a stratégiai tervezésnek. Az utóbbi években ezért a Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhelye által kezdeményezett számos olyan társadalomtudományi kutatópartneri együttműködés jött létre, amely több tudományterületen gyűjt adatokat.²

A magyar lakosság honvédségbe vetett bizalmának mérésére korábban már zajlottak empirikus kutatások, amelyek azt mutatják, hogy a Magyar Honvédség társadalmi megítélése 1991 óta csökkenő tendenciát mutat, amely egyrészt abból adódhat, hogy a közvélemény számára a katonai biztonság a szociális és a közbiztonság mögötti harmadik helyre szorult az utóbbi 25 évben, másrészt pedig a civil lakosság nem, vagy csak nagyon ritkán találkozik feladatvégzés közben katonával. Az eddigi legnagyobb mintán adatgyűjtés a Központi Statisztikai Hivatal által végzett 2016-os Mikrocenzus során történt, a mérési eredményekkel kapcsolatos várakozásokat pedig különösen izgalmassá tette az, hogy a civil lakosság hosszú idő óta 2015 szeptemberében láthatott újra feladatvégzés közben magyar katonákat, mikor a Magyar Honvédség erőit a migrációs válsághelyzet kezelésre vezényelték. Tanulmányunkban két kérdéskört járunk körül:

1. Mennyire bízik a magyar felnőtt lakosság a Magyar Honvédségben?
2. Kimutatható-e a bizalom mértékében valamilyen társadalmi, demográfiai, területi különbség, ami a Magyar Honvédség erőinek a migrációs válsághelyzettel kapcsolatos megjelenéséhez, láthatóvá válásához köthető?

---

¹ 3/2016. (I. 22.) HM utasítás a honvédelmi szervezetek 2016. évi fő célkitűzéseinek és fő feladatainak, valamint a 2017-2018. évi tevékenysége fő irányainak meghatározásáról.

² A Központi Statisztikai Hivatallal (KSH) kialakított hasonló együttműködésnek köszönhetően és a KSH kormánytisztviselői karából ÖMT szolgálatot teljesítő statisztikusok kutatásba és elemzésben való bevonásával nyílt lehetőség arra, hogy a 2016-os mikrocenzus adatai a elemzésre hozzáférhetővé váljanak a Honvéd Vezérkar kutatói számára.

Módszertan

Magyarországon 1869 óta vannak népszámlálások, ezeket a censusokat rendszerint tízévente tartják, a legutóbbi 2011-ben volt. Az egyre növekvő adatigény miatt azonban a 20. század közepe óta a két népszámlálás közötti időszakban mikrocenzust, azaz „kis népszámlálást” is tartanak. Az első mikrocenzust 1963-ban tartotta a KSH, ezt követően 1968-ban, majd minden évtized közepén végeztek ilyen népesség-összeírást. 2016-ban a hetedik mikrocenzusra került sor.

A mikrocenzus³ olyan népesség-összeírás, amely két teljes körű népszámlálás között mintavételes eljárással követi nyomon a társadalmi folyamatokat. A mikrocenzus megtartását a népszámláláshoz hasonlóan törvény rendeli el.

Az alapfelvétel kérdőíveihez hagyományosan ún. kiegészítő kérdőívek csatlakoznak. A kiegészítő kérdőívekre a válaszadás önkéntes, és ezek a kérdéssorok mindig aktuálisan érdekes és fontos társadalmi kérdéseket feszegetnek. 2016-ban először ezekbe a kérdéssorokba ennek okán került be a Magyar Honvédségbe vetett bizalom kérdésköre is. A 2016. évi mikrocenzusra október 1. – november 8. került sor. Az összeírás az ország 2148 településén mintegy 440 ezer címen zajlott, ami a magyar háztartások 10%-át érintette.

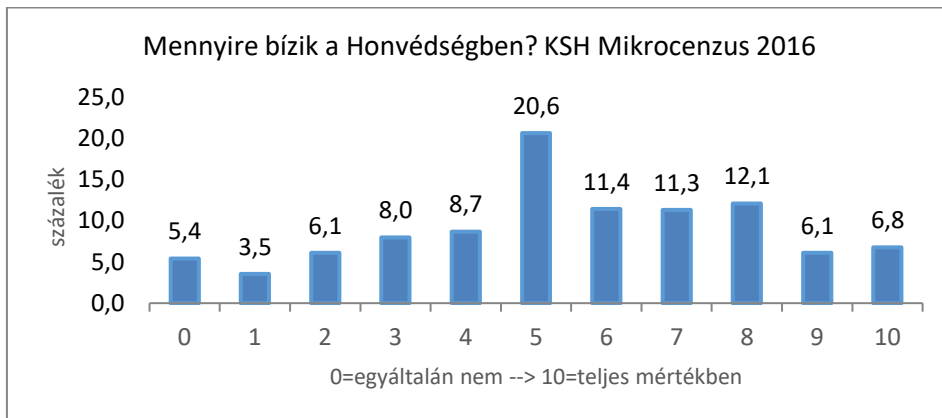
Mennyire bízunk a Magyar Honvédségben?

A Magyar Honvédségbe vetett bizalommal kapcsolatos kérdést egy 11 fokú skálán mérte a mikrocenzus szubjektív jóllét címet viselő kiegészítő kérdőíve, ahol a 0 érték jelentette a teljes bizalomhiányt és a 10-es érték a maximális bizalmat. A Magyar honvédségbe vetett bizalom átlagos értéke 2016-ban 5,44 ami közepes bizalmi szintet jelent.⁴

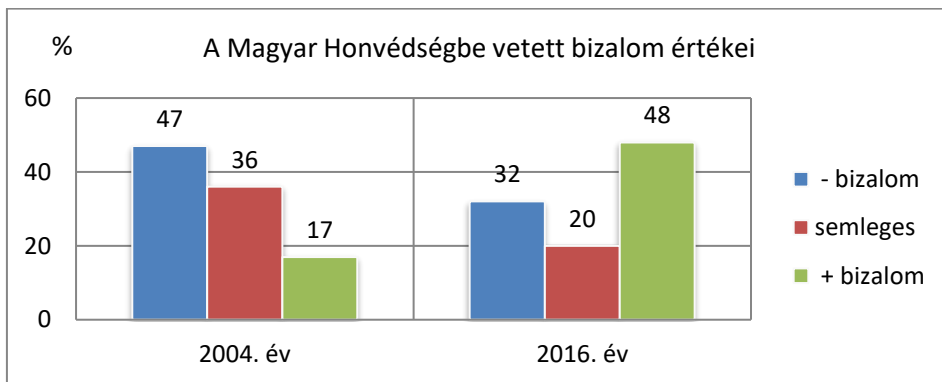
³ https://www.ksh.hu/mikrocenzus2016/mikrocenzus_fogalma

⁴ 2016. tavaszán a Szegedi Tudományegyetem Szociológia Tanszéke által készült, Szeged felnőtt lakosságára reprezentatív kutatásban ugyanerre a kérdésre adott válaszok átlaga 5,51 ami hasonló eredmény az országoshoz.

A válaszadók egy ötöde a középső értéket választotta, ami azt jelenti, hogy a magyar lakosság 20,6%-ára sem a bizalomhiány sem pedig a bizalom nem jellemző a honvédséggel kapcsolatosan. A válaszok megoszlása azonban a nagyobb bizalom irányába mutat, azaz ha a középső érték mentén kettéválasztjuk a válaszokat, többségben vannak azok, akik inkább bíznak a Magyar Honvédségben (47,7%), mint akik inkább nem (31,7%).

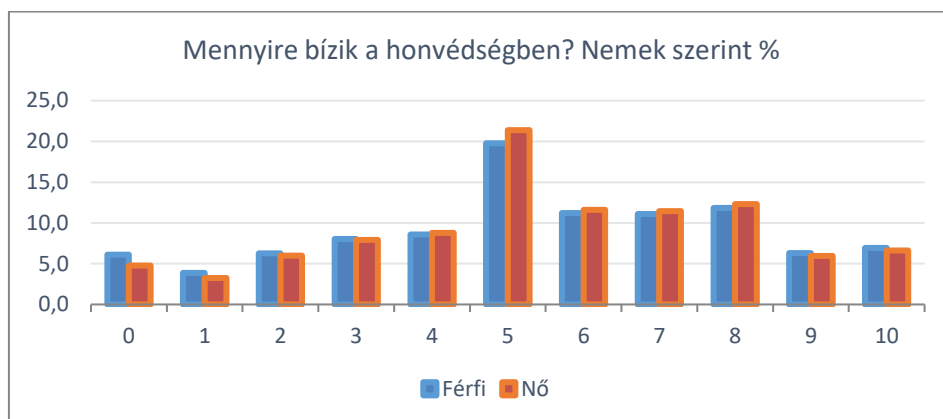
Egy 2004-ben készült, a magyar felnőtt lakosság körében végzett mintavételes felmérés ugyan ezt a kérdést vizsgálta, és az akkor kapott eredmények azt mutatták, hogy arányaiban hasonlóan, de éppen ellenkezőleg, azok aránya volt a magasabb (47%), akik inkább nem bíztak Magyar Honvédségben, mint akik inkább igen (17%). A semleges választ adók aránya ekkor 36% volt (ECHO Survey 2004).

Ha összevetjük a két felmérés eredményeit, akkor azt állapíthatjuk meg, hogy a két adatfelvétel között eltelt 12 év alatt a magyar lakosság honvédségbe vetett bizalma polarizálódott. A polarizáció erőssége a pozitív oldalon nagyobb. A negatív és semleges bizalmi attitűd csökkent, a pozitív növekedett.

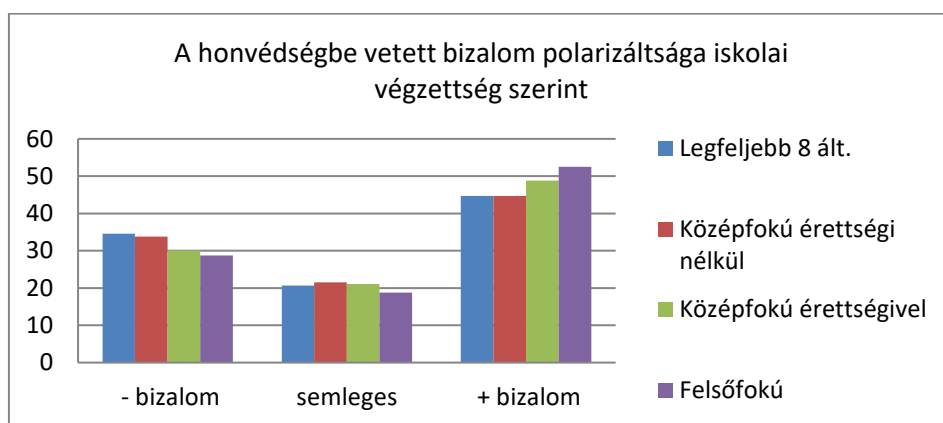
A bizalom mértékében mérhető különbségek a szocio-demográfiai jellemzők szerint

Amennyiben demográfiai háttérváltozók mentén vizsgáljuk a Magyar honvédségbe vetett bizalom mértékét az alábbi különbségeket figyelhetjük meg:

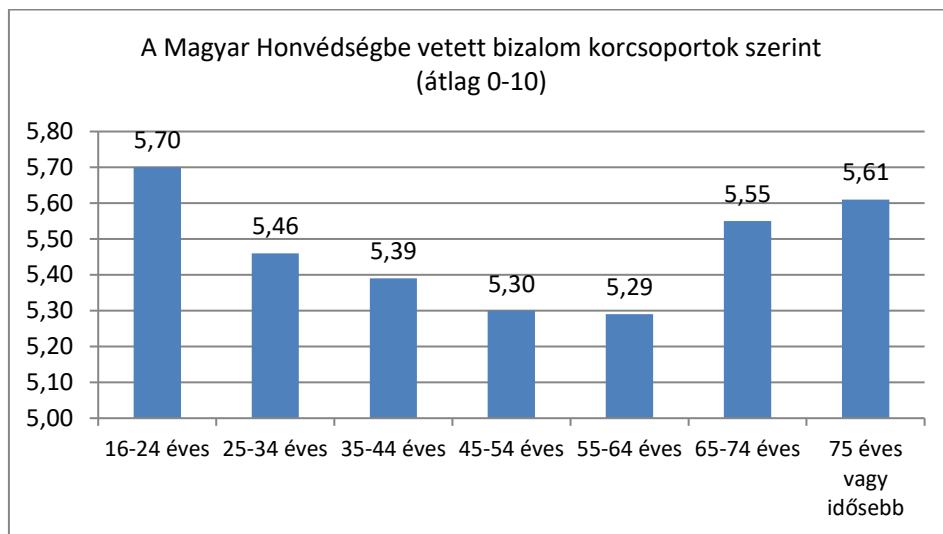

Nemek szerinti bizalom mértékének eltérése nem számottevő, de megfigyelhető, hogy a férfiak azok, akik inkább nem bíznak a honvédségben (33%). Ez az arány a nőknél 31%.

Az alábbi ábrán jól látható, hogy az iskolai végzettség növekedésével együtt a negatív bizalmi attitűddel rendelkezők aránya csökken, azaz a magasabb iskolai végzettséggel növekszik a Magyar Honvédségbe vetett bizalom mértéke is.

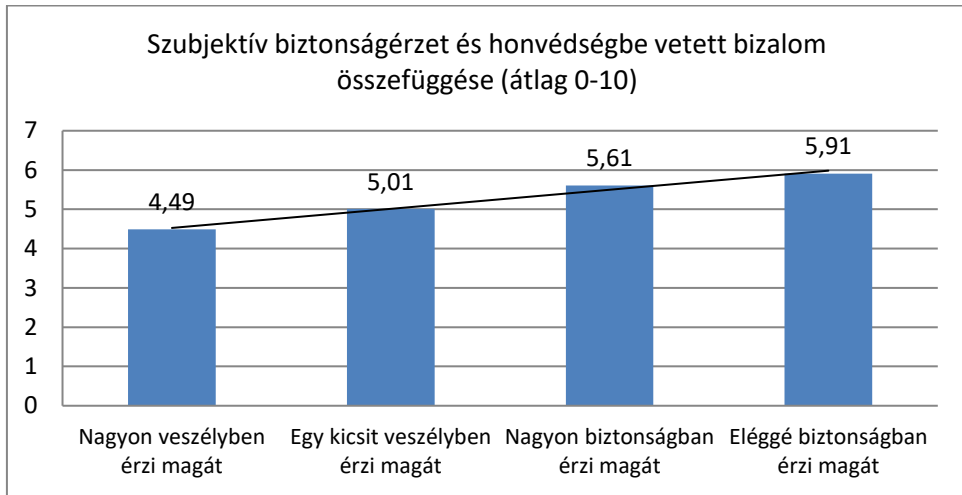
A felsőfokú végzettséggel rendelkezők 52,5%-a pozitív bizalmi attitűddel rendelkezik a Magyar Honvédséggel kapcsolatosan, még ez az arány az érettségivel nem rendelkezők körében és a legfeljebb 8 általános iskolai végzettségűeknél is egyaránt 44,7%.

A korcsoportok szerinti bizalom mértékének átlagát ábrázoló diagramot szándékosan skáláztuk 5-5,5 értékek közötti 0,1-es léptékű intervallumra azért, hogy markánsabban be tudjuk mutatni azt, hogy a 25-64 éves korosztály az, – mondhatjuk a gazdaságilag aktívak – akik körében a legalacsonyabb a honvédség iránti bizalom.

A szubjektív biztonságérzet és a honvédségbe vetett bizalom

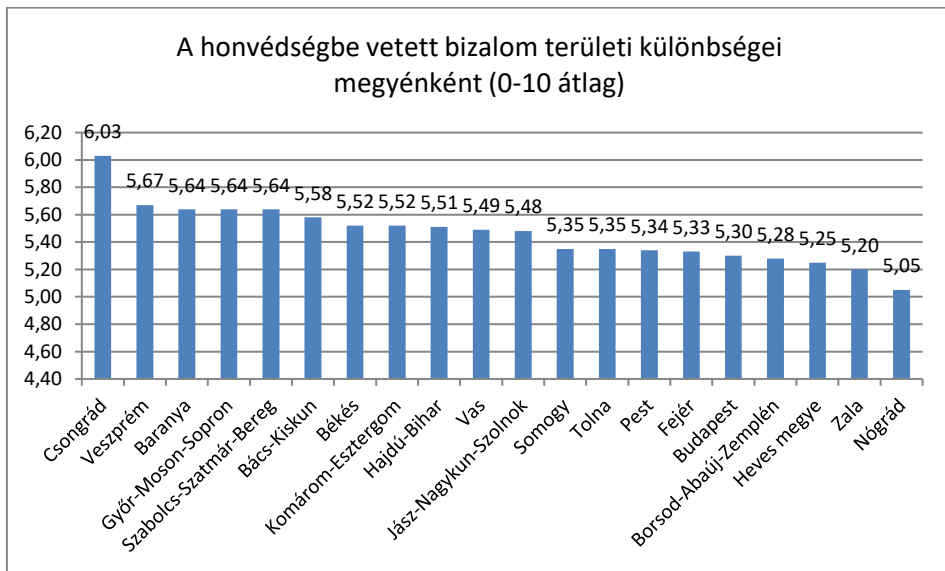
A 2016-os mikrocenzus szubjektív jóllét kiegészítő kérdőívében szerepelt egy olyan kérdés is, amely a lakóhellyel kapcsolatos szubjektív biztonságérzetet mérte. A szubjektív biztonságérzet kategóriák és a honvédségbe vetett bizalom átlagai alapján végzett keresztábrázolás elemzés eredményei azt mutatják, hogy az alacsonyabb biztonságérzet kisebb, még a magasabb nagyobb bizalommal jár.

Mivel a mért értékek egy egyenes mentén fekszenek, és a korrelációs együttható értéke ($R=0,983$) közel van 1-hez, azt mondjuk, hogy a két változó között szoros kapcsolat van.

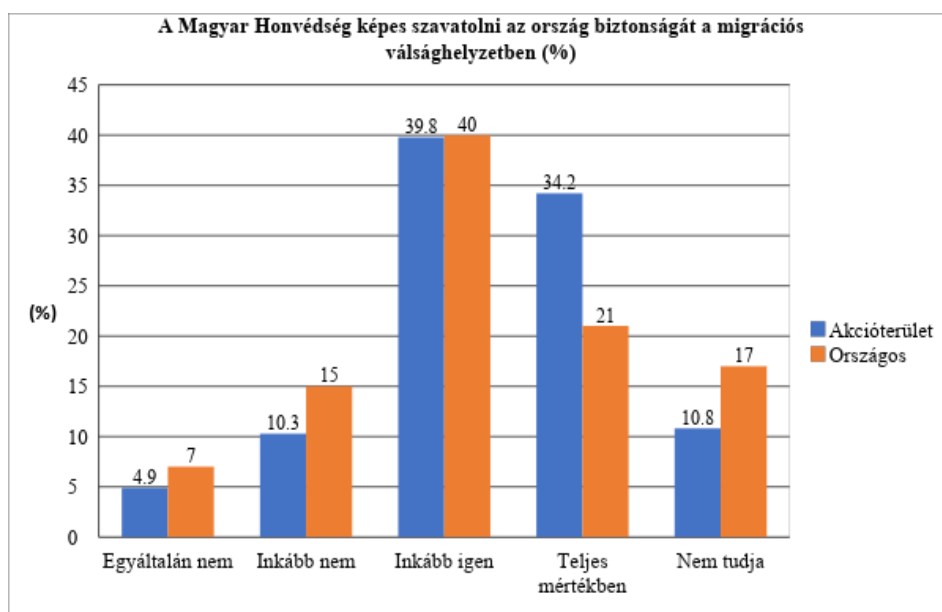
A honvédségbe vetett bizalom mértékének területi különbségei

A mikrocenzus területi háttérváltozói a megyénkénti és főváros területi összehasonlításban adnak lehetőséget az elemzésre.

A Magyar honvédségbe vetett bizalom átlagértékeinek megyénkénti összevetése kapcsán jól láthatóan kiemelkedik Csongrád megye. A Csongrád megyében élők kiemelkedően magas honvédségbe vetett bizalmával kapcsolatosan megfogalmazható az alábbi hipotézis. A honvédség tevékenységének láthatósága hatással van az iránta való bizalom mértékére.

A fenti hipotézist látszik igazolni a Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhely által 2016 tavaszán Csongrád megye határmenti településein, valamint a Nézőpont intézet által végzett kérdőíves vizsgálatban⁵ feltett, egyazon kérdésre kapott válaszok eredményei. A adatfelvétel azonos kérdése az volt, hogy: Értékelje egy 5 fokozatú skálán, hogy ön szerint a Magyar Honvédség mennyire képes szavatolni az ország biztonságát?

Az adatfelvételek idején Csongrád megye déli határszakaszán az irreguláris migráció által közvetlenül érintett területen (akcióterületen) a honvédség határrendészeti műveleteket hajtott végre. A kérdésre adott válaszokból jól látható, hogy az akcióterületen élők, akik számára láthatóak a honvédségi műveletek, és közvetlenül látják a katonák munkáját, azok lényegesen jobban bíznak a Magyar Honvédségben.

⁵ Nézőpont Intézet 2016. február 1-5 között végzett 1000 fős telefonos országos reprezentatív közvéleménykutatása.

Hivatkozások:

Krizbai, János (2014): A kihívások negyedszázada az önkéntes haderő szemszögéből. HADTUDOMÁNY: A MAGYAR HADTUDOMÁNYI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA, 24 (3-4). 78-93. ISSN 1215-4121.

TÁRKI: Zsoldosok 2003. Az önkéntes hivatásos haderőre való áttérés társadalmi fogadtatása, kutatási jelentés, kutatásvezető: Medgyesi Márton, letétbe helyező: Miniszterelnöki Hivatal, 18. 2003.

ECHO Survey Szociológiai Kutatóintézet Közhasznú Társaság: A Magyar Honvédség lakossági megítélése 2004. november 25. Kutatási beszámoló.